

۱۵۹۹
۰۰/۱۸/۲۶

چیستی و کارکردهای اشتراک معنوی در تفسیر و ترجمه قرآن کریم

www.ketab.ir

تألیف

دکتر قاسم فائز

استاد دانشگاه تهران

دکتر مریم گوهری

شماره مسلسل ۱۰۸۱۶

شماره انتشار ۴۴۴۹

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	فائز، قاسم، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	چیستی و کارکردهای اشتراک معنوی در تفسیر و ترجمه قرآن کریم / تألیف قاسم فائز، مریم گوهری.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۹۲ص.
فروست	انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۴۴۴۹.
شابک	978-964-03-0242-2
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
موضوع	قرآن -- مسائل ادبی -- معانی و بیان
موضوع	Rhetoric in the Qur'an
موضوع	تفاسیر
موضوع	Qur'an - Commentaries
موضوع	تفاسیر شیعه
موضوع	Qur'an - Shiite Hermeneutics
موضوع	تفاسیر اهل سنت
موضوع	Qur'an - *Sunnite Hermeneutics
موضوع	قرآن -- ترجمه‌ها
موضوع	Qur'an - Versions
شناسه افزوده	گوهری، مریم، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده	دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، University of Tehran. Press
رده‌بندی کنگره	BPA
رده‌بندی دیویی	۲۹۷.۱۵۳
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۲۲۴۶۰

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.
(این کتاب با کاغذ حمایتی به چاپ رسیده است.)

عنوان: چیستی و کارکردهای اشتراک معنوی در تفسیر و ترجمه قرآن کریم
تألیف: دکتر قاسم فائز- دکتر مریم گوهری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»

بها: ۹۵۰،۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول - کلیات	۱
۳.....	۱. گزاره‌های تحقیق	۱
۳.....	۱.۱ موضوع و مسئله	۱
۵.....	۲. اهمیت و ضرورت	۱
۵.....	۳. پیشینه تحقیق	۱
۵.....	۱.۳.۱ پایان‌نامه‌ها	۱
۶.....	۲.۳.۱ مقالات	۱
۷.....	۲. مفاهیم نظری	۱
۷.....	۱.۲ تفسیر	۱
۸.....	۱.۱.۲ روش‌های تفسیری	۱
۸.....	۱.۱.۲.۱ روش تفسیر قرآن به قرآن	۱
۸.....	۲.۱.۲ روش تفسیر روایی	۱
۸.....	۳.۱.۲ روش تفسیر علمی	۱
۹.....	۴.۱.۲ روش تفسیر عرفانی (اشاری)	۱
۹.....	۵.۱.۲ روش تفسیر جامع	۱
۹.....	۲.۱.۲ گرایش‌های تفسیری	۱
۱۰.....	۳.۱.۲ معرفی اجمالی تفاسیر منتخب	۱
۱۰.....	۱.۳.۲ تفسیر معانی القرآن	۱
۱۱.....	۲.۳.۲ تفسیر کشاف	۱
۱۱.....	۳.۳.۲ تفسیر مجمع‌البیان	۱
۱۱.....	۴.۳.۲ تفسیر روح المعانی	۱
۱۲.....	۵.۳.۲ تفسیر المیزان	۱
۱۲.....	۲.۲ ترجمه	۱
۱۲.....	۱.۲.۲ روش‌های ترجمه قرآن	۱
۱۲.....	۱.۲.۲.۱ ترجمه تحت‌اللفظی	۱

- ۱۲..... ۲. ۱. ۲. ۲ ترجمه وفادار (امین، معادل)
- ۱۳..... ۳. ۱. ۲. ۲ ترجمه معنایی (محتوایی)
- ۱۳..... ۴. ۱. ۲. ۲ ترجمه آزاد
- ۱۳..... ۵. ۱. ۲. ۲ ترجمه تفسیری
- ۱۳..... ۲. ۲. ۲ رابطه میان تفسیر و ترجمه
- ۱۴..... ۳. ۲. ۲ معرفی اجمالی ترجمه‌های منتخب
- ۱۴..... ۱. ۳. ۲. ۲ ترجمه طبری
- ۱۴..... ۲. ۳. ۲. ۲ ترجمه ابوالفتوح رازی
- ۱۴..... ۳. ۳. ۲. ۲ ترجمه دهلوی
- ۱۵..... ۴. ۳. ۲. ۲ ترجمه معزی
- ۱۵..... ۵. ۳. ۲. ۲ ترجمه فولادوند
- ۱۵..... ۶. ۳. ۲. ۲ ترجمه مکارم شیرازی
- ۱۶..... ۷. ۳. ۲. ۲ ترجمه الهی قمشه‌ای
- ۱۶..... ۸. ۳. ۲. ۲ ترجمه مشکینی
- ۱۶..... ۳. ۲. ۲ دانش معناشناسی (Semantics)
- ۱۷..... ۱. ۳. ۲ مکاتب معناشناسی
- ۱۷..... ۱. ۱. ۳. ۲ مکتب تاریخی - لغوی
- ۱۷..... ۲. ۱. ۳. ۲ مکتب ساختارگرا
- ۱۷..... ۳. ۱. ۳. ۲ مکتب بن
- ۱۸..... ۴. ۱. ۳. ۲ معناشناسی همگانی
- ۱۸..... ۵. ۱. ۳. ۲ معناشناسی شناختی
- ۱۸..... ۲. ۳. ۲ دانش‌های مشابه معناشناسی
- ۱۹..... ۱. ۲. ۳. ۲ زبان‌شناسی (Linguistics)
- ۱۹..... ۲. ۲. ۳. ۲ کاربردشناسی (Pragmatics)
- ۱۹..... ۳. ۲. ۳. ۲ نشانه‌شناسی (Semiology)
- ۱۹..... ۴. ۲. ۳. ۲ هرمنوتیک (Hermeneutics)
- ۱۹..... ۳. ۳. ۲ روش‌های انتقال معنا
- ۲۰..... ۱. ۳. ۳. ۲ دلالت مصداقی یا برون زبانی
- ۲۰..... ۲. ۳. ۳. ۲ دلالت مفهومی یا درون زبانی

۲۱.....	Semantic Fields حوزه‌های معنایی ۱.۲.۳.۲
۲۲.....	روش‌های مطالعه معنا ۲.۲.۳.۲
۳۷.....	دلالیت ۴.۲
۳۷.....	۱.۴.۲ مراحل دلالیت
۳۷.....	۱.۴.۲ ۱. دلالیت تصویری
۳۷.....	۱.۴.۲ ۲. دلالیت تصدیقی
۳۸.....	۲.۴.۲ اقسام دلالیت به لحاظ منشأ
۳۸.....	۱.۴.۲ ۱. دلالیت عقلی
۳۸.....	۲.۴.۲ ۲. دلالیت طبیعی
۳۸.....	۳.۴.۲ ۳. دلالیت وضعی
۳۹.....	۵.۲ وضع
۳۹.....	۱.۵.۲ ماهیت وضع الفاظ
۳۹.....	۱.۵.۲ ۱. دلالیت ذاتی لفظ بر معنا
۳۹.....	۱.۵.۲ ۲. دلالیت وضعی لفظ بر معنا
۴۰.....	۲.۵.۲ اقسام وضع به اعتبار منشأ وضع
۴۰.....	۱.۵.۲ ۱. وضع تعیینی
۴۰.....	۲.۵.۲ ۲. وضع تعینی
۴۰.....	۳.۵.۲ ۳. مبنای وضع واژگان
۴۰.....	۱.۵.۲ ۱. وضع لفظ به ازای ماهیت خارجی
۴۰.....	۲.۵.۲ ۲. وضع لفظ به ازای صورت (تصویر) ذهنی
۴۰.....	۳.۵.۲ ۳. وضع لفظ به ازای معنای عام
۴۱.....	۴.۵.۲ ۴. اقسام وضع از حیث معنای موضوع له
۴۱.....	۱.۵.۲ ۱. وضع خاص برای موضوع له خاص
۴۱.....	۲.۵.۲ ۲. وضع عام برای موضوع له عام
۴۲.....	۳.۵.۲ ۳. وضع عام برای موضوع له خاص
۴۲.....	۴.۵.۲ ۴. وضع خاص برای موضوع له عام
۴۲.....	۵.۵.۲ ۵. وضع و معنای حروف حروف
۴۲.....	۱.۵.۵.۲ ۱. وضع حروف
۴۴.....	۲.۵.۵.۲ ۲. معنای حروف

- ۴۶..... ۵.۲ ۶. رابطه لفظ و معنا
- ۴۶..... ۵.۲ ۶. ۱ اقسام لفظ با توجه به معنا
- ۴۸..... ۵.۲ ۶. ۲ اقسام لفظ به لحاظ تعداد معنا
- ۴۸..... ۶.۲ تقسیم
- ۴۹..... ۶.۲ ۱ تقسیم طبیعی یا تجزیه‌ای (تقسیم کل به اجزای آن)
- ۴۹..... ۶.۲ ۲ تقسیم منطقی (تقسیم کلی به جزئیات آن)
- ۴۹..... ۶.۲ ۱.۲ جهت جامع جزء ماهیت و ذات اقسام
- ۵۰..... ۶.۲ ۲.۲ جهت جامع خارج از ماهیت و ذات اقسام
- ۵۰..... ۶.۲ ۷.۲ مفهوم کلی و جزئی
- ۵۱..... ۶.۲ ۱.۷.۲ ۱ مفهوم جزئی
- ۵۱..... ۶.۲ ۱.۷.۲ ۲ جزئی حقیقی
- ۵۱..... ۶.۲ ۱.۷.۲ ۲.۱ جزئی اضافی (جزئی نسبی)
- ۵۲..... ۶.۲ ۲.۷.۲ ۲ مفهوم کلی
- ۵۲..... ۶.۲ ۱.۷.۲ ۱ اقسام کلی از جهت آفرینش
- ۵۳..... ۶.۲ ۲.۷.۲ ۲ اقسام مفهوم کلی از نظر کیفیت صدق بر مصادیق
- ۵۳..... ۶.۲ ۳.۷.۲ ۳ فرق بین کل و کلی
- ۵۴..... ۶.۲ ۸. لفظ عام و لفظ مطلق
- ۵۴..... ۶.۲ ۱.۸. لفظ عام
- ۵۵..... ۶.۲ ۲.۸. لفظ مطلق
- ۵۸..... ۶.۲ ۹. معنانشناسی قرآن کریم
- ۵۹..... ۶.۲ ۱.۹. رابطه دانش معنانشناسی با دانش تفسیر
- ۶۰..... ۶.۲ ۲.۹. زبان‌شناسی قومی و نقش آن در فهم قرآن
- ۶۳..... ۶.۲ ۳.۹. تحول معنایی واژگان جاهلی در قرآن
- ۶۳..... ۶.۲ ۱.۳.۹. پدیده نقل در منابع اسلامی
- ۶۴..... ۶.۲ ۲.۳.۹. پدیده نقل از منظر زبان‌شناسی
- ۶۶..... ۶.۲ ۴.۹. گونه‌های کاربرد واژگان قبل از نزول در قرآن
- ۶۶..... ۶.۲ ۱.۴.۹. حفظ معنای جاهلی
- ۶۶..... ۶.۲ ۲.۴.۹. کاربرد معنای جدید در کنار معنای جاهلی
- ۶۶..... ۶.۲ ۳.۴.۹. تغییر معنای جاهلی

۶۸.....	۲. ۱۰. وجه و نظائر.....
۶۹.....	۲. ۱۰. ۱. معنای اصطلاحی وجه و نظائر.....
۷۰.....	۲. ۱۰. ۲. بررسی عملکرد کتب وجه و نظائر.....

فصل دوم- اشتراک معنوی (چیستی، مؤلفه‌ها، ویژگی‌ها، اقسام، مصادیق و رابطه آن با دیگر

۷۳.....	پدیده‌های زبانی).....
۷۵.....	مقدمه.....
۷۵.....	۱. چیستی اشتراک معنوی.....
۷۶.....	۱. ۱. جگونگی پیدایش اشتراک معنوی.....
۷۶.....	۱. ۱. ۱. دیدگاه حس‌گرایانه.....
۷۶.....	۱. ۱. ۲. دیدگاه عقل‌گرایانه.....
۷۷.....	۱. ۲. تعاریف اشتراک معنوی.....
۷۸.....	۱. ۳. تحلیل و جمع‌بندی تعاریف اشتراک معنوی.....
۸۰.....	۱. ۴. بازتعریف اشتراک معنوی.....
۸۱.....	۲. مؤلفه‌های اشتراک معنوی.....
۸۱.....	۲. ۱. کلی و عام بودن معنا.....
۸۱.....	۲. ۲. وحدت معنا.....
۸۱.....	۲. ۳. حقیقی بودن معنا.....
۸۲.....	۲. ۴. جامعیت معنا (وجود قدر مشترک در مصادیق).....
۸۲.....	۲. ۵. وضع واحد.....
۸۲.....	۲. ۶. تعدد مصادیق.....
۸۲.....	۲. ۷. تمایز مصادیق.....
۸۲.....	۳. ویژگی‌های اشتراک معنوی.....
۸۳.....	۴. اقسام مشترک معنوی.....
۸۳.....	۴. ۱. اقسام اشتراک معنوی به اعتبار میزان انطباق معنا بر مصداق.....
۸۴.....	۴. ۱. ۱. انطباق کامل معنا بر مصداق.....
۸۴.....	۴. ۱. ۱. ۱. انطباق کامل معنا بر مصداق خارجی.....
۸۴.....	۴. ۱. ۱. ۲. انطباق کامل معنا بر مصداق ذهنی.....
۸۴.....	۴. ۱. ۲. انطباق ناقص معنا بر مصداق.....

۴. ۱. ۲. ۱. انطباق ناقص معنا بر مصداق خارجی ۸۴
۴. ۱. ۲. ۲. انطباق ناقص معنا بر مصداق ذهنی ۸۴
۴. ۲. اقسام مشترک معنوی به اعتبار یکسان یا متفاوت بودن میزان صدق مفهوم کلی آن بر مصادیقش ... ۸۵
۴. ۱. ۲. ۱. مشترک معنوی متواطی ۸۵
۴. ۲. ۲. ۱. مشترک معنوی مشکک ۸۵
۵. مصادیق واژگان مشترک معنوی ۸۵
۵. ۱. اقسام واژگان از لحاظ ارجاع به مصداق ۸۶
۵. ۱. ۱. واژگان ارجاعی ۸۶
۵. ۱. ۲. واژگان غیر ارجاعی ۸۶
۵. ۲. اقسام مصداق از لحاظ تحقق ۸۷
۵. ۱. ۲. ۱. موجود خارجی (در قالب اشیاء بیرونی) ۸۷
۵. ۲. ۲. ۱. موجود ذهنی (در قالب اشیاء ذهنی) ۸۷
۵. ۳. ۲. ۱. موجود در قالب تحقق یک فعل در ظرف قابل مشاهده یا قابل تصور ۸۷
۵. ۳. اقسام مصداق از لحاظ محسوس یا نامحسوس بودن ۸۷
۵. ۱. ۳. ۱. مصداق محسوس و عینی ۸۸
۵. ۱. ۳. ۲. مصادیق محسوس برای همگان ۸۸
۵. ۳. ۱. ۲. مصادیق محسوس برای برخی از افراد ۸۸
۵. ۲. ۳. ۱. مصادیق نامحسوس و ذهنی ۸۸
۵. ۴. اقسام مصادیق به لحاظ ثابت یا متغیر بودن ۸۸
۵. ۱. ۴. ۱. مصادیق ثابت ۸۸
۵. ۲. ۴. ۱. مصادیق متغیر ۸۸
۵. ۵. اقسام مصادیق مشترک معنوی به لحاظ کلی یا جزئی بودن ۸۹
۵. ۱. ۵. ۱. مصادیق کلی ۸۹
۵. ۲. ۵. ۱. مصادیق جزئی ۸۹
۵. ۶. اقسام مصادیق به اعتبار قلمرو ۸۹
۵. ۱. ۶. ۱. مصادیق مفاهیم ملموس و حسی ۹۰
۵. ۲. ۶. ۱. مصادیق مفاهیم عام بنیادین ۹۰
۵. ۷. تغییر مصادیق مشترک معنوی ۹۱
۵. ۸. شمول مصادیق مشترک معنوی ۹۲

۹۲.....	۵. ۸. ۱ تمام افراد نوع و جنس.....
۹۲.....	۵. ۸. ۲ مصادیق معهود مخاطبان در وقت خطاب.....
۹۳.....	۵. ۹ راهکارهای تعیین مصداق مشترک معنوی.....
۹۳.....	۵. ۹. ۱ قرائن لفظی (مقالی).....
۹۳.....	۵. ۹. ۱. ۱ قرائن لفظی پیوسته (سیاق).....
۹۳.....	۵. ۹. ۱. ۲ قرائن لفظی گسسته.....
۹۴.....	۵. ۹. ۲ قرائن حالی (بافت برون زبانی).....
۹۴.....	۵. ۹. ۲. ۱ سبب نزول و شأن نزول.....
۹۵.....	۵. ۹. ۲. ۲ زمان و مکان نزول.....
۹۵.....	۶. وقوع اشتراک معنوی در اقسام کلمه.....
۹۵.....	۶. ۱ وقوع اشتراک معنوی در اسم.....
۹۶.....	۶. ۱. ۱ بررسی چند نمونه.....
۹۶.....	۶. ۱. ۱. ۱ هدی.....
۹۷.....	۶. ۱. ۱. ۲ واژه ذکر.....
۱۰۰.....	۶. ۱. ۱. ۳ واژه فرقان.....
۱۰۳.....	۶. ۱. ۱. ۴ واژه کتاب.....
۱۰۴.....	۶. ۱. ۲ اقسام مشترک معنوی در اسم به اعتبار افراد و ترکیب.....
۱۰۵.....	۶. ۲ وقوع اشتراک معنوی در فعل.....
۱۰۵.....	۶. ۲. ۱ فعل «هدی».....
۱۰۶.....	۶. ۲. ۲ فعل «ذکر».....
۱۰۷.....	۶. ۲. ۳ فعل «صبر».....
۱۰۸.....	۶. ۳ وقوع اشتراک معنوی در حرف.....
۱۰۸.....	۶. ۳. ۱ چند معنایی حروف از منظر علم نحو.....
۱۰۸.....	۶. ۳. ۱. ۱ دیدگاه بصریون.....
۱۰۹.....	۶. ۳. ۱. ۲ دیدگاه کوفیان.....
۱۰۹.....	۶. ۳. ۱. ۳ دیدگاه عواد.....
۱۱۰.....	۶. ۳. ۲ چند معنایی حروف از منظر زبان‌شناسی نوین.....
۱۱۵.....	۷. رابطه مشترک معنوی با دیگر مفاهیم.....
۱۱۵.....	۷. ۱ رابطه مشترک معنوی با مفهوم کلی.....

۱۱۵.....	۲.۷ رابطه مشترک معنوی با لفظ عام
۱۱۵.....	۳.۷ رابطه مشترک معنوی با اسم جنس
۱۱۶.....	۴.۷ رابطه اشتراک معنوی با اشتراک لفظی
۱۱۶.....	۵.۷ رابطه اشتراک معنوی با چند معنایی
۱۱۶.....	۶.۷ رابطه اشتراک معنوی با وجوه و نظائر
۱۱۶.....	۷.۷ رابطه اشتراک معنوی با مترادف
۱۱۷.....	۸. جمع‌بندی مباحث فصل دوم

فصل سوم- کارکردهای واژگان مشترک معنوی در تفسیر و ترجمه قرآن ۱۱۹

۱۲۱.....	مقدمه
۱۲۱.....	۱. کارکردهای واژگان مشترک معنوی در تفسیر قرآن
۱۲۳.....	۱.۱ رفع ابهام از واژگان مبهم قرآن
۱۲۸.....	۲.۱ ایجاد ظرفیت جری و تطبیق
۱۲۸.....	۱.۲.۱ چستی جری و تطبیق
۱۲۹.....	۲.۲.۱ بازتعریف قاعده جری و تطبیق
۱۲۹.....	۳.۲.۱ مبانی قاعده جری و تطبیق
۱۲۹.....	۱.۳.۲.۱ زمان شمولی قرآن و جهان‌شمولی آن (جاودانگی پیام قرآن)
۱۳۰.....	۲.۳.۲.۱ برخورداری از سطوح و لایه‌های متعدد معنایی
۱۳۰.....	۳.۳.۲.۱ اصل بودن عمومیت لفظ
۱۳۰.....	۴.۳.۲.۱ ارتباط مفهومی میان ظاهر آیه و جری
۱۳۱.....	۵.۳.۲.۱ استقلال مقام جری از مقام تفسیر ظاهری
۱۳۱.....	۶.۳.۲.۱ ضابطه‌مند بودن جری
۱۳۲.....	۷.۳.۲.۱ پایان‌ناپذیری معانی و مصادیق قرآن
۱۳۴.....	۸.۳.۲.۱ استعمال لفظ در بیش از یک مصداق
۱۳۶.....	۹.۳.۲.۱ وضع لفظ برای روح معنا
۱۳۷.....	۴.۲.۱ اقسام تطبیق
۱۳۷.....	۱.۴.۲.۱ به اعتبار ظاهر یا بطن
۱۳۸.....	۲.۴.۲.۱ به اعتبار خارجی بودن مصداق یا مفهوم کلی بودن آن
۱۳۸.....	۳.۴.۲.۱ به اعتبار مصداق اتم (اکمل) یا عام بودن مصداق